

Reddingshonden vaak laatste strohalm

Het regent hard en het is koud in Renkum, maar de Reddingshonden Werkgroep Westervoort *) traint gewoon door. De honden met hun geleiders en geleidsters gaan het ruige terrein bij een oude steenfabriek in om 'slachtoffers' te zoeken. Als het lukt worden de honden uitgebreid geprezen en beloofd. Zo gaat het elke week, het hele jaar door, onder alle weersomstandigheden. Want gebeurtenissen waarbij slachtoffers bedolven of vermist raken, houden ook geen rekening met het weer. Reddingshonden zijn dan vaak de laatste strohalm. Of om levenden onder het puin van ingestorte gebouwen uit te halen of om vermiste mensen op te sporen in bossen, bergen, rivieren enzovoort en de familie zekerheid te geven over hun lot. In dat geval betekent het vaak een blijvend verlies, maar onzekerheid is doorgaans nog erger.

Elke dag, ook bij de trainingen staat 'de pieper' aan. Want elk moment kunnen de hondengeleiders worden opgeroepen voor een zoekactie. De ene keer in Groningen, een volgende keer op Bali of in Honduras. En dan gáán ze. Zoals een van hen het uitdrukte: 'Als ik op kantoor ben en er komt een oproep, dan laat ik mijn pen vallen en pak mijn spullen.' De leden van de Reddingshonden Werkgroep Westervoort zijn al in veel landen geweest. Op verzoek van de familie van vermisten, verzekeringsmaatschappijen, brandweer, politie, de TROS of van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Ze hadden kortgeleden ook in Turkije kunnen zijn, maar toen waren er net twee andere inzetten. In de laatste acht jaar zijn er negenentwintig

mensen opgespoord. Helaas geen levenden. Dit jaar werden de honden al negen keer ingezet en op het moment van deze reportage, liepen er al weer twee voorlopige aanvragen: voor een bejaarde man die in Nederland is vermist en in Spanje voor een negentienjarig meisje dat niet meer is thuis gekomen.

Iets doen

De werkgroep bestaat bijna tien jaar. Instructeur Gerrit Spaan: 'Een directe aanleiding was er eigenlijk niet. Een aantal hondenbezitters, onder wie ikzelf, ontmoette elkaar doordat we ongeveer tegelijkertijd in Westervoort de hond uitlieten. Er waren een paar dieren bij die nog wat correcties in hun gedrag nodig hadden. Op een bepaald moment

wilden we wat meer met de honden doen. Iets anders dan het bijtwerk bij de politie. Bij onze club waren enkele mensen die vroeger bij het Korps Mobiele Colonnies hadden gezeten en bij reddingsoperaties betrokken waren geweest. Zo kwamen wij erop. Er is toen overal informatie ingewonnen over trainingsmethoden en zo.'

Leo Vroon, eigenaar van de honden Lady en Sander, vertelt dat met een paar honden werd proefgedraaid tot de beste trainingsmethode was gevonden. Bovendien ontdekten hij en zijn collega's dat eigenlijk alle soorten honden 'met een grote neus' in beginsel geschikt zijn voor het zoekwerk: van herders tot tekkels. In de praktijk zijn die beide er ook. Het kan voorkomen dat in een ruïne gaten zitten, waaronder slachtoffers worden vermoed. Een herder kan zo'n gat niet in, een tekkel wel. Honden met platte neuzen, zoals pekinezen en bokseers zijn duidelijk minder succesvol. 'Die hebben soms al moeite met gewoon ademen, laat staan met ruiken', meent Gerrit Spaan. Net zoals je in de mensenwereld goede en slechte vakmensen hebt, is dat bij honden ook zo. Los van ras, zijn er betere en slechtere opsporingshonden.

Het geliefde speeltje

Oefenen en belonen, daar draait alles om bij de training. De honden wordt ingeprent dat ze hun meest geliefde speeltje krijgen als ze een liggend, hangend of zittend persoon vinden. Dat is hun beloning. Om hun hals dragen ze een koordje met een 'bringsel',

Trainen bij Renkum, alle aandacht voor Lady, v.l.n.r. Leo Vroon, Gaby Gutknecht, Gerrit Spaan en Olga van Lith (Foto Hans van Lith)

dat is een harde worst van stof. Zodra ze een slachtoffer hebben gevonden, nemen ze dat bringsel in hun bek en gaan terug naar de baas. Die weet dan dat de hond succes heeft gehad. Samen gaan ze naar de 'vondst' toe en daar krijgt de hond zijn speeltje en de nodige knuffels en lofuitingen. Sommige honden werken niet met zo'n bringsel, maar gaan blaffend bij het slachtoffer zitten tot de baas komt. Het kost eindelijk geduld en liefde om al deze handelingen aan te leren. 'Alles gaat rustig en vriendelijk en we gebruiken geen harde bevelen', legt Spaan uit. Er moet doorlopend geoefend worden om baas en hond getraind te houden. Soms in oude slooppanden, en andere keer in ruig terrein zoals

in Renkum. Weer een volgende keer gaan de geleiders met bootjes het water op, want de honden ruiken een vermiste ook als die onder water ligt. Grinnikend vertelt Spaan dat een hond tijdens een training eens een vriend paar verraste en er, verheugd blaffend, naast ging zitten wachten totdat de baas kwam. Hij had immers twee liggende personen gevonden....

Met VUT

Alle hondengeleiders/sters - de Werkgroep heeft er nu drieëntwintig - zijn het met elkaar eens dat het zoekwerk de honden vroeger oud maakt, dan in het normale leven. Vooral fysiek is het een flinke belasting. Voor de baas trouwens ook. Zowel baas

als hond moeten er dan ook voor zorgen dat ze lichamelijk in goede conditie zijn. Veel fietsen en lopen met de hond is zonder meer een eis. Het kan tenslotte voorkomen dat je bij een zoekactie verscheidene dagen achter elkaar, vrijwel ononderbroken, in touw bent. Dat hou je alleen maar vol als de conditie optimaal is. Natuurlijk merkt de baas als zijn of haar hond het op den duur niet meer aan kan. Het dier wil niet meer door alle struiken dringen, het springt minder makkelijk over sloten, heeft minder zin in het beklimmen van een ruïne, het gaat allemaal wat langzamer en de reuk wordt minder. Als je dat ziet aankomen, moet je een nieuwe hond in training nemen. Het duurt tenslotte twee tot drie jaar

Reddingsactie in Honduras 1998 (Foto's RHHW, Westervoort)

voordat die volleerd is.

En de oude hond? 'Die gaat met VUT, dat wil zeggen lekker thuis zijn oude dag doorbrengen.' Ze gaan niet naar de slachter, zoals het lot van veel oude paarden is...

'Soms begin je met één hond en op den duur loop je er met drie!', zegt Gaby Gutknecht.

Thuisfront

Zowel het oefenen, als de inzetten kosten veel eigen tijd. De hele groep bestaat uit vrijwilligers die alles in hun vrije uren doen. Je kunt dit werk alleen doen als partner en/of kinderen ermee akkoord gaan, vinden de hondengeleiders. Gaby Gutknecht heeft een gezin en is moeder van twee kinderen, maar toch komt ze elke week trainen. 'Thuis hebben ze er echt begrip voor', zegt ze, ondanks dat er misschien wel eens wordt gemopperd als het gezin 's zaterdags niet samen aan de ontbijttafel zit. 'Maar ze zijn er toch ook trots op, als ze horen dat onze honden een vermiste

hebben gevonden.' 'Het kan gebeuren dat je gezellig aan het barbecueen bent en dat ineens de pieper gaat', vult Leo Vroon aan, 'en dan ga je'.

Iets dergelijks vertelt ook Gerrit Spaans. 'Je moet een beetje maf zijn om te vertrekken als de pieper gaat. Dat kan ook alleen als het thuisfront erachter staat. Als ik naar huis bel, dat ik 's avonds op Schiphol moet zijn, dan vindt mijn vrouw dat niet leuk. Maar als ik thuis kom, staan mijn spullen wel gepakt....!'

Mannen en vrouwen

Wat zijn het voor mensen die dit werk willen doen in een tijd dat 'vrijwilligheid' een steeds schaarser goed wordt? Daar moeten de hondengeleiders even over nadenken. 'Een doorsnee van de bevolking', vinden ze zelf. 'Er zit een gescheiden moeder met kinderen en een dierenarts bij', zegt een van hen. 'Je moet toch ook idealistisch zijn', meent een ander. In elk geval is het werk dat zowel door vrouwen als door

mannen wordt gedaan en er is zelfs een periode geweest dat er meer vrouwen bij de groep waren. Er blijkt overigens vrijwel geen verloop te zijn, terwijl er aan de andere kant voldoende aanmeldingen komen. 'We houden de boot zelfs een beetje af', zegt Spaans. Met kandidaten wordt eerst een praatje gemaakt, waarin duidelijk de nadelen naar voren worden gebracht. Schrikt dat de mensen niet af en als er plaats is, gaan ze eerst drie maanden op proef meedoen. Dan kunnen ze aan den lijve voelen wat een reddingshondengroep betekent. En de groep bekijkt of de kandidaat in het team past. Want dat is enorm belangrijk. Tijdens zoekacties ben je volledig op elkaar aangewezen. 'We hebben het eens gehad dat er een inzet in Groningen was en dat niemand had gerekend op een overnachting. Toen we moesten blijven, slapen we in één ruimte en we kregen met elkaar één tandenborstel.' Dat is natuurlijk een ludiek voorbeeld, maar achtergrond is

dat je zonder meer op elkaar moet kunnen rekenen en een hechte eenheid vormt als je dagenlang samen in de bush-bush zit.

Na de proeftijd volgen de kandidaten de nodige opleidingen op het terrein van eerste hulpverlening, reddingswerk (stutten van bouwvalligen, betreden van ruïnes enzovoort) en hondentraining. Pas na twee tot drie jaar is een nieuwe hondengeleider volledig inzetbaar.

Geen eenheidsdiploma

Hoewel veel leden een EHBO-diploma bezitten, is het eenheidsdiploma geen eis bij de reddingsgroep. Wel moet men uiteraard kunnen verbinden, bloedingen kunnen stoppen, reanimeren en andere levensreddende handelingen verrichten. 'Daarom is het ook zo belangrijk dat er een ondersteuningsteam van artsen en gravers meegaat', aldus Leo Vroon. 'Onze groep gaat altijd samen met ons eigen ondersteuningsteam uit Nederland, die je kent, waar je steun van krijgt en met wie je goed kunt communiceren.' De laatste jaren zijn in dit ondersteuningsteam ook duikers en bergbeklimmers opgenomen, omdat dit activiteiten zijn, die de hondengeleiders doorgaans niet beheersen. Pas in het rampgebied volgt de samenwerking met lokale mensen, die zorgen voor transport, huisvesting enzovoort. Overigens nemen de teamleden het eten voor de honden zelf

mee. Op dat punt kun je geen risico lopen. Een inzet volgt op aanvraag van de familie van een vermiste, of op verzoek van een ministerie. Een flinke inzet kan wel veertigduizend gulden kosten en voor vertrek moet de zekerheid bestaan dat de verzekering van de vermiste of het betrokken departement de kosten betaalt. 'Dat kunnen we niet zelf opbrengen', aldus Spaan. De hond en de persoonlijke uitrusting zijn al

duur genoeg. Daarenboven betalen de leden van de Reddingshonden Werkgroep ook nog eens contributie om te mogen deelnemen!

Dankbaarheid

Het werk met reddingshonden is niet alleen lichamelijk, maar ook geestelijk zwaar. De dieren en hun begeleiders worden tenslotte altijd daar ingezet waar ellende heerst. Of dat nu om een aardbeving, een overstroming of een enkele vermiste gaat. Steeds is er

weer de angst van achterblijvers om verdwenen familieleden, steeds moet de hondenbegeleider er zich op voorbereiden dat hij doden kan vinden. Vooral als het gaat om mensen die al langer vermist zijn, is de aanblik bij terugvinden doorgaans schokkend. Extra emotioneel is het wanneer er kinderen bij betrokken zijn. De leden van de Reddingshonden Werkgroep Westervoort is dat nog niet overkomen, maar zo'n

situatie is natuurlijk allesbehalve denkbeeldig. Gelukkig kunnen de leden onder elkaar de emoties goed kwijt en als het echt niet meer lukt kunnen ze terugvallen op de professionele hulp van politie- en brandweermensen.

'Aan de andere kant is het heel dankbaar werk, als je de nabestaanden zekerheid kunt verschaffen over het lot van een vermiste,' meent Leo Vroon. 'Maar het komt dan wel voor dat de hond iemand heeft gevonden en dat je je dier loopt te

prijzen en te belonen - want dat moet je doen - terwijl een paar meter verderop de familie stuk is van verdriet. Dat is heel bizar. Later merk je de dankbaarheid van de nabestaanden en dat geeft dan toch een goed gevoel over je werk.'

*)Reddingshonden Werkgroep Westervoort heeft een eigen website: www.reddingshonden.nl, waar informatie over de groep te vinden is. Donateurs voor dit menslievende werk zijn zeer welkom (minimum bijdrage f25,- per jaar). Het adres is Postbus 115, 6930 AC Westervoort, Postbanknummer 1973505.